

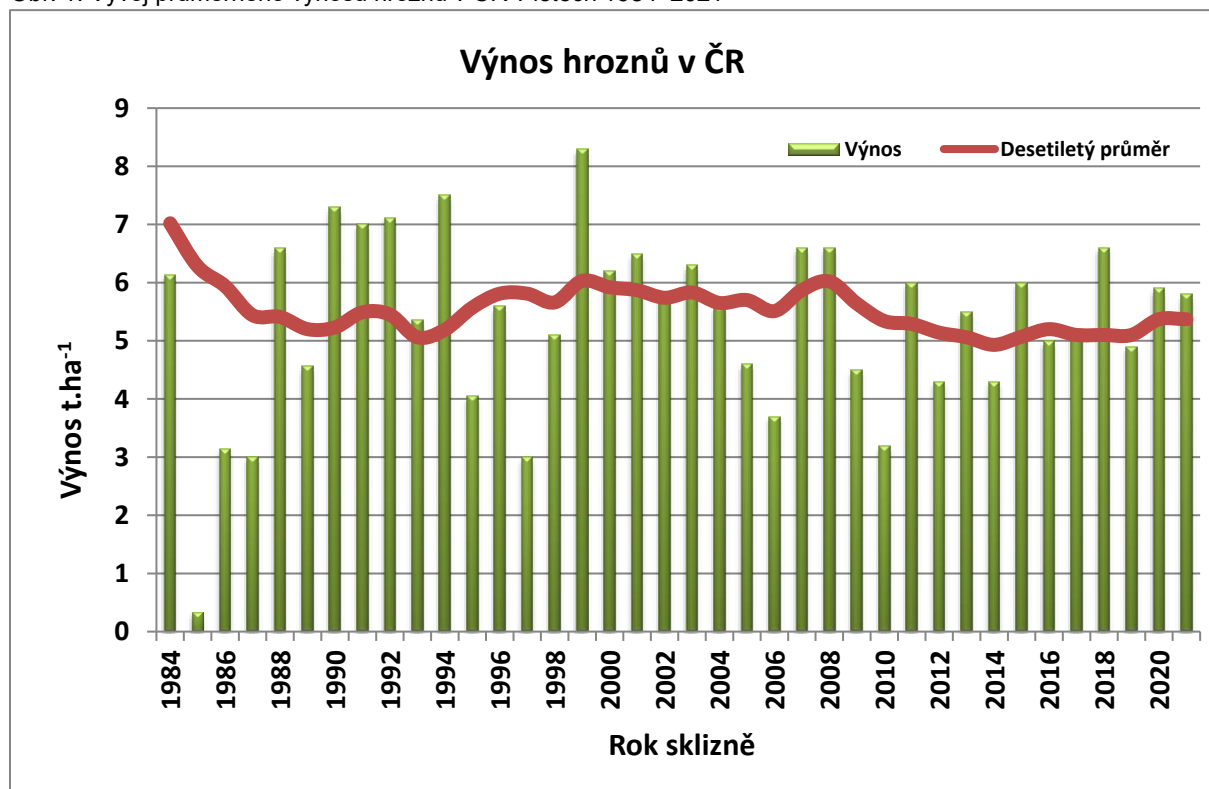
Sklizeň moštových hroznů v ČR v roce 2021

Jiří Sedlo a Martin Půček, SV ČR

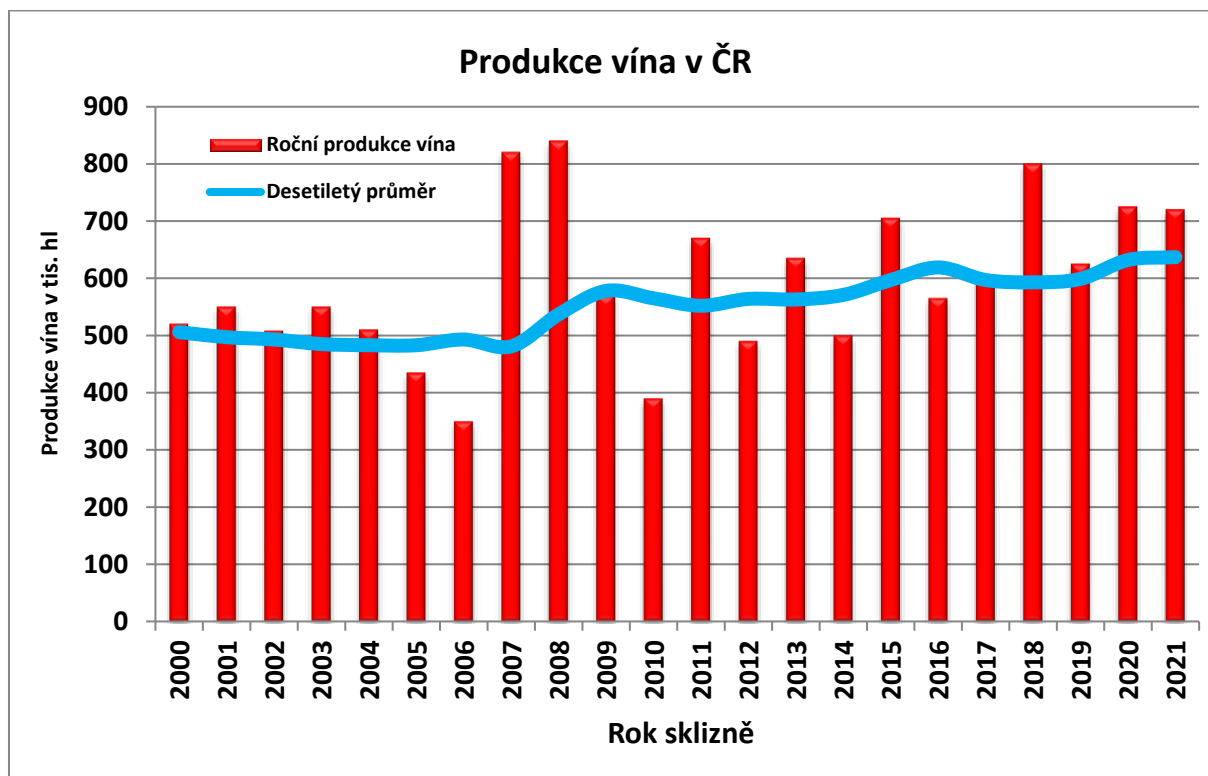
Svaz vinařů České republiky provedl koncem roku 2021 v pořadí již 26. výběrové šetření ke sklizni hroznů. Data o sklizni hroznů v ČR tak mapuje více než čtvrtstoletí. Tentokrát proběhlo zjišťování u 112 členských podniků s celkovou plochou 4 077 ha plodných vinic (přibližně 1/4 plochy plodných vinic ČR), s 23 481 t sklizených hroznů, z toho bylo 11 066 t hroznů prodáno, a celkem 22 823 t tuzemských hroznů bylo nakoupeno a byly zjištěny následující **výsledky sklizně moštových hroznů v ČR v roce 2021**:

- **Průměrný výnos moštových hroznů** se pohyboval kolem 5,8 t/ha, a byl tedy přibližně stejný (-0,1 t/ha) jako v předcházejícím roce, tj. o 0,4 t/ha (7 %) vyšší než činí desetiletý průměr (5,4 t/ha), přičemž průměrné výnosy jednotlivých podniků sledovaného souboru kolísaly od 0,8 t/ha do 15,0 t/ha (**Obrázek 9**). Z hroznů sklizených v ČR lze získat asi 720 000 hl vína, tedy přibližně 35 % roční spotřeby vína ČR (**Obrázek 2**). Během dvaceti let 2002 až 2021 se zvýšila průměrná produkce vína ze 493 000 na 637 000 hl ročně (v desetiletém průměru), i když se průměrný hektarový výnos snížil. Je tomu tak díky zvýšení plochy vinic ČR před vstupem do EU. Průměrná roční produkce vína se v uvedeném období zvýšila o 144 000 hl (29 %). Výnosem lze ročník 2021 přirovnat k ročníku 2020 a dříve k ročníkům 2000, 2002-2004, 2011, 2013 a 2015. Desetiletý průměrný výnos hroznů dosáhl v roce 2021 přibližně stejné hodnoty (5,4 t/ha), jako v roce 2010 (**Obrázek 1**). Přitom například v sousedním Německu je dlouhodobý průměrný výnos hroznů dvojnásobný a v Rakousku je asi o 40 % vyšší než u nás. Dlouhodobě pokrýváme naši spotřebu vína z 30 %. Za posledních dvacet let jsme získali více vína z tuzemské produkce pouze ve třech případech, a to v letech 2007, 2008 a 2018. V roce 2020 bylo získané množství přibližně stejné.

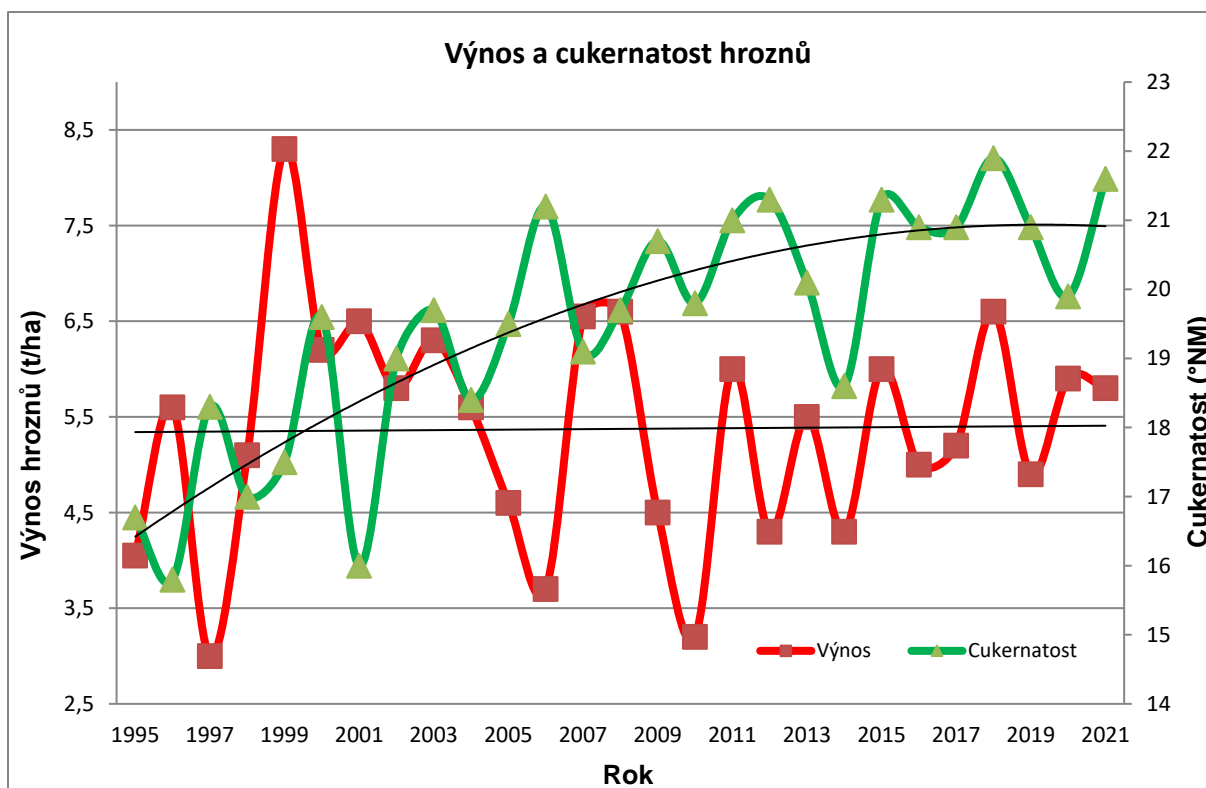
Obr. 1: Vývoj průměrného výnosu hroznů v ČR v letech 1984–2021

Obr. 2: Vývoj roční produkce vína v ČR v tomto století

Obr. 3: Vývoj cukernatosti a výnosu hroznů v ČR od vzniku vinařského zákona

- Průměrná cukernatost** se pohybovala kolem 21,6 °NM (o 1,7 °NM výše než minulý rok a byla o 0,9 °NM vyšší oproti desetiletému průměru), průměry sledovaných podniků se pohybovaly od 18,2 do 24,9 °NM (Obrázek 10). Je to historicky vůbec druhá nejvyšší cukernatost hroznů, jen o 0,3 °NM nižší oproti roku 2018. Průměrná cukernatost u souboru sklízějících podniků činila 21,7 °NM a při stejné průměrné cukernatosti i hrozny prodávaly, u souboru nakupujících podniků byla zjištěna průměrná cukernatost 21,5 °NM. Zdá se, že

trend nárůstu cukernatosti hroznů od roku 1995 byl v posledních letech změněn na stagnaci. Průměrná cukernatost v posledních deseti letech činí 20,7 °NM. Cukernatostí hroznů můžeme ročník 2021 přirovnat k ročníkům 2006, 2012, 2015 a 2018. Vývoj cukernatosti a výnosu ukazuje **Obrázek 3**.

- **Průměrná cena moštových hroznů** se pohybovala kolem 18,80 Kč/kg. Tentokrát po třech letech meziročního poklesu se zvýšila o 1,60 Kč/kg, ale hodnoty z let 2017, ani 2018 nedosáhla. Průměr jednotlivých sledovaných podniků činil 10,00 až 25,00 Kč/kg. V ČR tak byly v roce 2020 sklizeny moštové hrozny v hodnotě přes 1,84 miliardy Kč, což je částka o 180 milionů Kč vyšší než v roce předcházejícím. Pro srovnání činila v roce 2020 celá zemědělská produkce ČR necelých 153 mld. Kč. Po ztrátě v roce 2020 ve výši 0,60 Kč/kg nebo 3 540,- Kč/ha vznikla vinohradníkům opět ztráta, tentokrát ve výši 1,00 Kč/kg (5 800 Kč/ha).
- **Podíl modrých moštových hroznů** na celkové sklizni tvořil 21 %, na prodeji 23 % a na nákupu 26 %. Přibližně 85 % podniků produkujících červené víno připravuje z modrých hroznů také růžové víno. Celkem takto bylo užito 21 % modrých hroznů, čili 5 % v ČR sklizených moštových hroznů. Tím se podíl červeného vína na tuzemské produkci vína ze sklizně 2021 bude pohybovat kolem 19 %.
- **Průměrný výnos modrých hroznů činil 4,8 t/ha, bílých 6,1 t/ha.** Výnos bílých hroznů byl přibližně stejný jako v minulém roce, ale výnos modrých byl o 0,6 t/ha nižší. Průměrná cukernatost modrých hroznů se pohybovala kolem 21,0 °NM, bílých kolem 21,8 °NM. Průměrná cena modrých hroznů činila 16,10 Kč/kg a bílých hroznů 19,60 Kč/kg. Cena hroznů dosáhla zatím historického maxima (18,10 a 20,30 Kč/kg) v roce 2017, letos se meziročně zvýšila cena modrých o 1,00 Kč/kg a bílých hroznů o 1,70 Kč/kg. Rozdíl mezi cenami bílých a modrých hroznů se od roku 2008 do roku 2013 stále zvyšoval ve prospěch bílých hroznů až na 2,80 Kč/kg, v roce 2014 se poprvé snížil na 1,60 Kč/kg, při sklizni 2015 dosáhl 1,90 Kč, stejně jako v roce 2016, v roce 2017 činil rozdíl 2,20 Kč/kg, v roce 2018 jen 1,70 Kč/kg, v roce 2019 se rozdíl opět zvýšil na rekordních 2,90 Kč/kg, v roce 2020 tento rozdíl dosáhl 2,80 Kč/kg a v roce 2021 činil 2,50 Kč/kg. Takže rozdíl mezi bílými a modrými hrozny už druhým rokem mírně klesá.

Ve vinařské oblasti Čechy bylo ve 2 vinařských podoblastech dislokováno 7 sledovaných členských podniků s celkovou plochou plodných vinic 255 ha (přes 1/3 plochy plodných vinic oblasti) s produkcí 793 t a byly zjištěny následující výsledky sklizně moštových hroznů:

- **Průměrný výnos moštových hroznů** se pohyboval kolem 3,1 t/ha (o 0,9 t/ha méně než v roce 2020), přičemž průměrné výnosy jednotlivých podniků sledovaného souboru kolísaly od 1,2 do 10,2 t/ha. Výnos tak byl o 2,7 t/ha nižší než republikový průměr. Průměrný výnos modrých hroznů činil 1,9 t/ha a bílých 4,0 t/ha.
- **Průměrná cukernatost** dosáhla 20,0 °NM (o 1,6 °NM méně než na Moravě), průměry sledovaných podniků se pohybovaly od 18,2 do 20,6 °NM. Bílé hrozny dosáhly v průměru cukernatosti 19,9 a modré 20,1 °NM.
- **Podíl modrých moštových hroznů** na celkové sklizni u sledovaných podniků v oblasti tak kvůli jejich nízkému výnosu hroznů v roce 2021 tvořil pouze 25 % (v roce 2020 to bylo 38 %).
- **Sledované podniky prodaly asi 3,1 % sklizených hroznů při ceně 18,00 Kč/kg** s převažujícím podílem bílých hroznů. **Přikoupily 3,7 % sklizeného množství při ceně 22,40 Kč/kg**, s převahou modrých hroznů.

Ve vinařské oblasti Morava bylo sledováno 106 členských podniků ve všech vinařských podoblastech s celkovou plochou plodných vinic 3 860 ha (1/4 plochy plodných vinic oblasti) a byly zjištěny stejné výsledky sklizně moštových hroznů jako v celé ČR.

Uvedený soubor 112 podniků je rozmístěn ve všech vinařských podoblastech ČR. Tyto podniky zahrnují všechny formy vlastnictví (akciové společnosti, zemědělská družstva, společnosti s ručením omezeným a fyzické osoby) a všechny velikostní skupiny. Plocha plodných vinic jednotlivých sledovaných podniků se pohybovala od 0 do 527 ha, sklizeň od 0 do 3 820 tun, prodej hroznů od 0 do 3 300 tun a nákup hroznů od 0 do 4 628 tun.

Struktura podniků:

Z celého souboru 112 podniků se zabývaly pouze 4 podniky **současně pěstováním révy vinné, prodejem i nákupem hroznů**, u všech těchto podniků byly veškeré uvedené činnosti významné pro jejich podnikání. Tento soubor podniků sklídl z 21 ha vinic 138 t hroznů, z toho 90 t prodal a 145 t hroznů zakoupil. Dosáhl průměrného výnosu hroznů 6,4 t/ha při průměrné cukernatosti 21,0 °NM; hrozny prodával při 20,7 °NM a nakupoval při 21,7 °NM. Průměrná prodejní cena činila 17,10 Kč/kg, nákupní cena pak 18,50 Kč/kg. Podíl modrých hroznů činil u sklizených hroznů 25 %, u prodaných 39 % a u nakoupených 28 % (**Obrázek 4**).

Rok 2020 byl ve vinohradnictví pro tento typ podniků ztrátový, produkční náklady vzhledem k dosaženému výnosu měly 18,00 Kč/kg prodaných hroznů a realizační cena činila pouze 17,10 Kč/kg. Dosáhly tak u prodávaných hroznů průměrné ztráty 5 560 Kč/ha.

Pěstování révy vinné za účelem prodeje hroznů a vlastním zpracováním max. 10 % sklizně se zabývalo 10 podniků hospodařících na 1 572 ha vinic, ze kterých sklízely 9 250 t hroznů při průměrné cukernatosti 21,6 °NM, z nichž 9 191 t při stejné průměrné cukernatosti prodaly. Průměrný výnos hroznů činil 5,9 t/ha, průměrná prodejní cena hroznů činila 19,60 Kč/kg. Podíl modrých hroznů na sklizni i prodeji tvořil 23 %. Vzhledem k prodávanému objemu tuzemských hroznů se mohou výrazně podílet na tvorbě jejich tržní ceny.

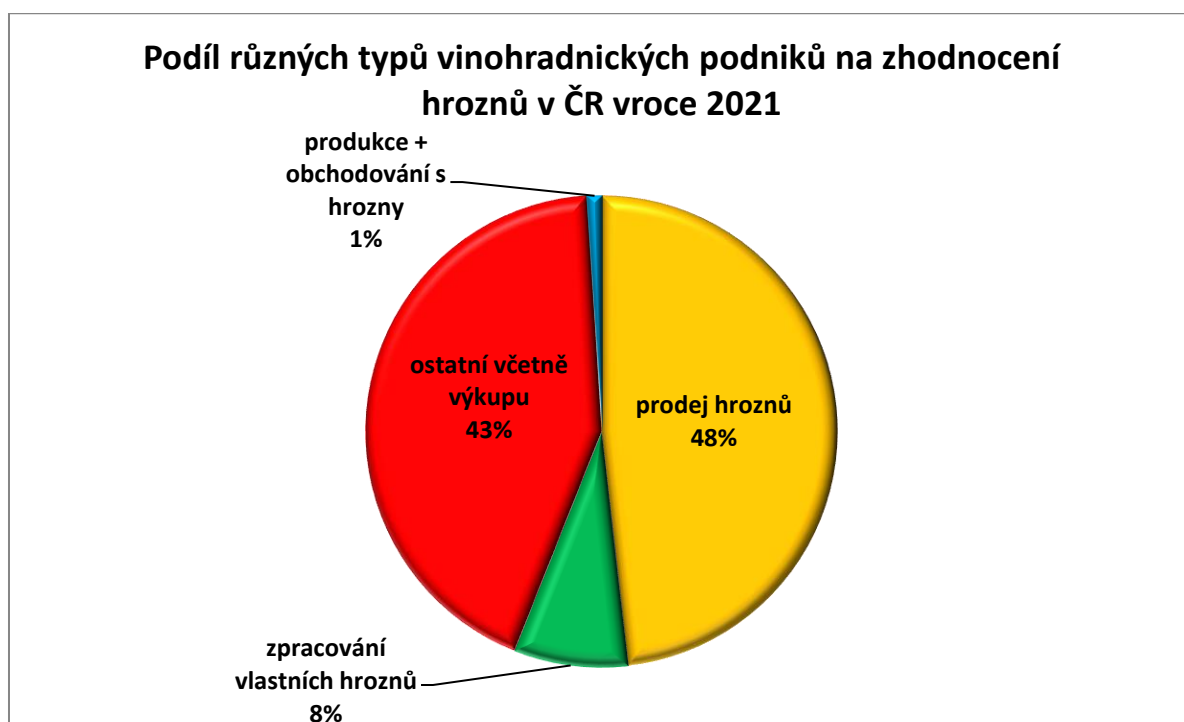
Jde o největší skupinu pěstitelů orientovaných na prodej hroznů. Všichni z nich pracují na základě dlouhodobějších smluv s odběrateli hroznů. Tato skupina podniků v roce 2021 díky vyšší průměrné ceně hroznů i výnosu měla právě pokryta náklady.

Pěstování révy vinné a současnému zpracování všech hroznů sklizených ve vlastním podniku (bez nákupu a prodeje hroznů) se věnovalo z uvedeného souboru 28 podniků s 622 ha plodných vinic, z nichž celkem sklízely 2 954 t hroznů při průměrném výnosu 4,8 t/ha a průměrné cukernatosti 21,2 °NM. Modré hrozny se na celkové sklizni podílely 23 %.

Jde o skupinu pěstitelů orientovaných výhradně na zpracování vlastních hroznů, která neupřednostňuje vysoký výnos hroznů, ale prodej konečného produktu – vína. Často je výnos hroznů během vegetace ještě záměrně snižován s cílem zvýšení kvality. Rentabilitu vinohradnictví nelze ze získaných údajů objektivně vyjádřit z důvodu prodeje až finálních výrobků (vína). Ale kdyby za stejných podmínek byly obchodovány hrozny při průměrné ceně roku 2021, byla by produkce této skupiny podniků ve ztrátě 25.000 Kč/ha.

Nakupujících podniků (vlastní sklizeň do 10 % a bez prodeje hroznů) bylo ve sledovaném souboru 13. Tyto podniky obhospodařovaly celkem 43 ha plodných vinic, ze kterých sklízely 138 t hroznů, z toho 22 % modrých. Jejich průměrná cukernatost činila 20,5 °NM a průměrný výnos byl jen 3,2 t/ha. Nakoupily 16 320 t hroznů, z toho modrých 23 %. Průměrná cukernatost nakoupených hroznů těmito podniky činila 21,8 °NM s průměrnou cenou 19,40 Kč/kg. Modré hrozny nakoupily při průměrné cukernatosti 21,5 °NM za průměrnou cenu 17,60 Kč/kg. V posledním desetiletí tuto skupinu opustily některé větší zpracovatelské podniky, které si postupně vytvářely vlastní vinice a překročily již práh do 10 % vlastní produkce. Jiné podniky se naopak rozdělily na dva – vinohradnický a vinařský. Tato skupina podniků se svým objemem nákupu hroznů významně podílí na tvorbě ceny hroznů.

Obr. 4: Podíl různých forem podniků na zhodnocení tuzemských hroznů v roce 2021

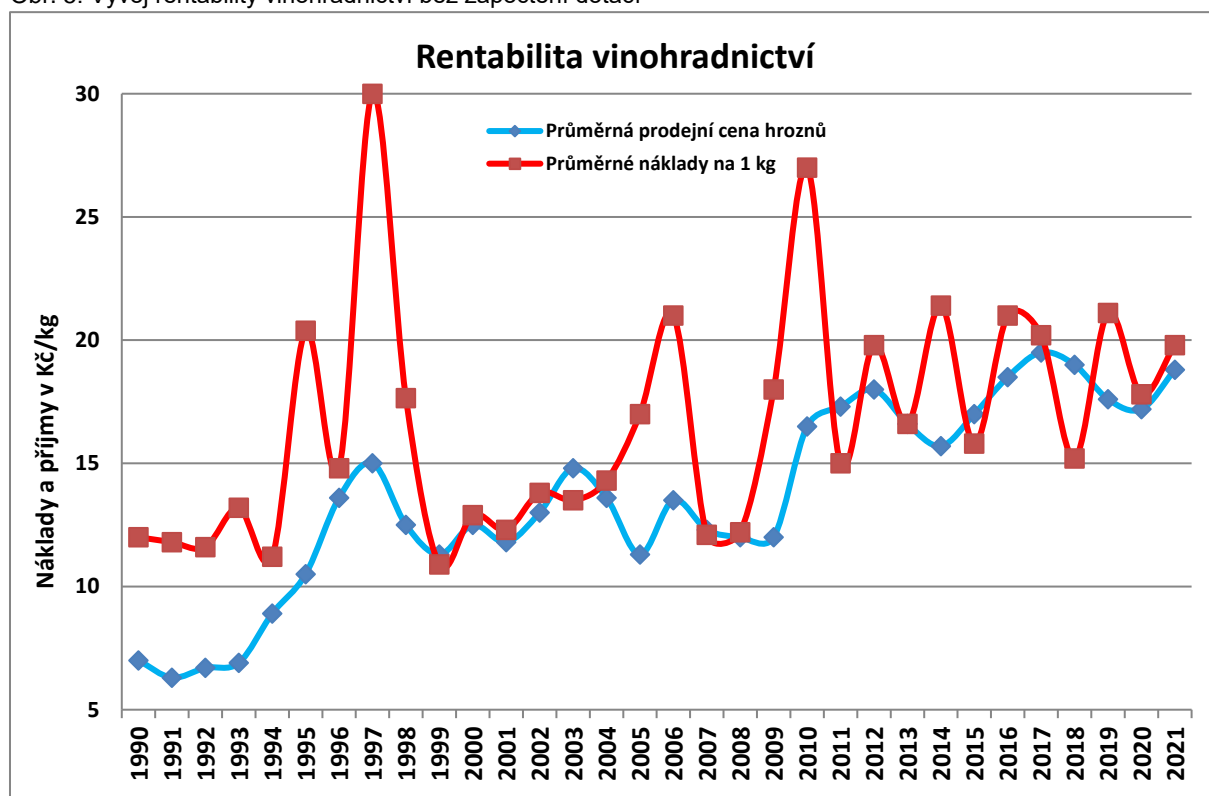
Hrozny byly obchodovány z více než 90 % na základě dlouhodobých smluv. Celkem 53 % sklizených hroznů bylo zpracováno přímo v podniku pěstitele.

Závěr

Z výsledků šetření vyplývá, že tuzemská produkce vína ročníku 2021 pokryje 35 % roční spotřeby vína v ČR. V posledních dvaceti letech vykazuje průměrný výnos hroznů v ČR velmi mírně klesající tendenci s meziročním kolísáním. Naopak průměrná cukernatost moštových hroznů měla od přijetí vinařského zákona narůstající trend, ale už se stabilizovala. Zvýšila se v průměru za poslední čtvrtstoletí o 4,3 °NM.

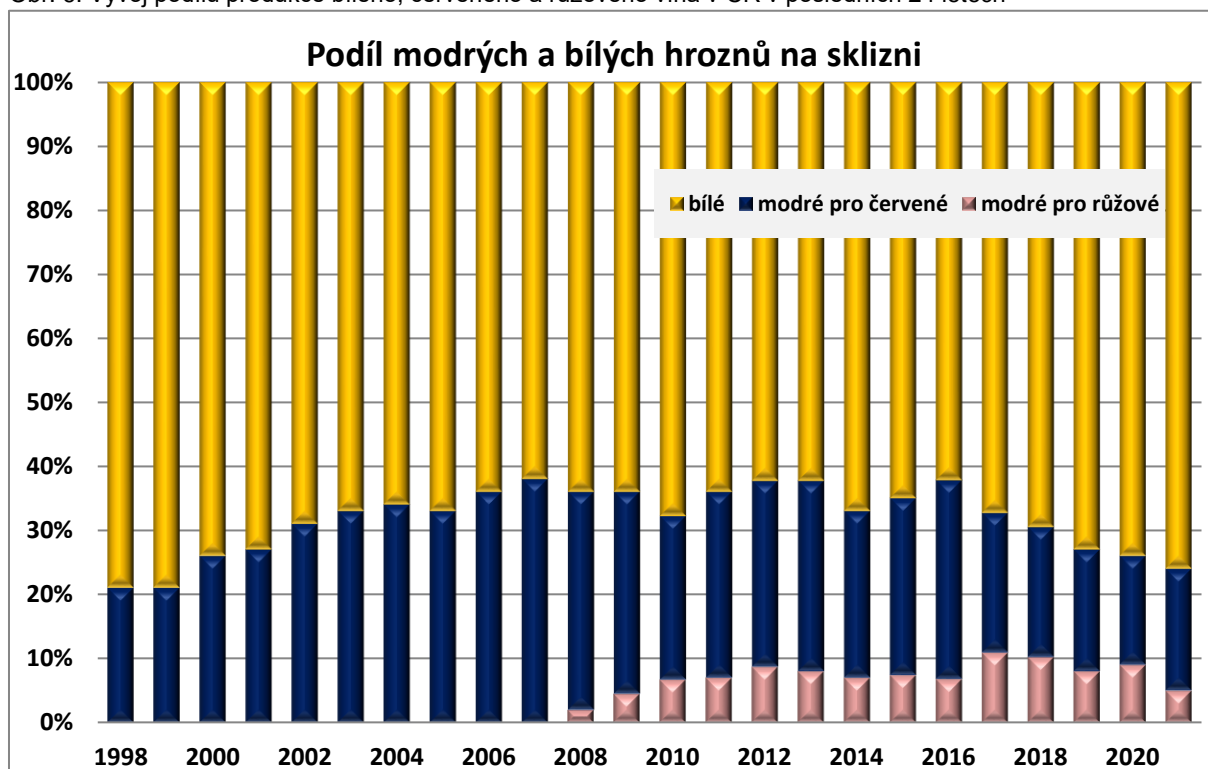
Podle výše uvedené průměrné ceny hroznů a průměrného výnosu hroznů v ČR v roce 2021 vinohradnictví pokračovalo ve ztrátě. Za poslední desetiletí byly jen dva ziskové roky a v jednom byly právě pokryty náklady. Průměrné náklady činily 19,80 Kč/kg, průměrná prodejní cena hroznů jenom 18,80 Kč/kg. Průměrná ztráta pěstitelů v ČR tedy činila 1,00 Kč/kg hroznů. V předcházejícím roce byla ztráta mírně nižší, 0,60 Kč na prodaný kilogram hroznů (**Obrázek 5**). Ztráty za posledních 10 let činí celkem 15,80 Kč/kg, zisky 5,00 Kč/kg, takže čistá ztráta za toto období je 10,80 Kč/kg. Více než poloviční produkce hroznů z jednoho roku byla takto vinohradníky „rozdána“. Ve výpočtech nejsou zahrnuty dotace, které stejně většinou neslouží k podpoře běžné produkce, ale k pokrytí vícenákladů (integrováná produkce, ekologické vinohradnictví, restrukturalizace vinic).

Obr. 5: Vývoj rentability vinohradnictví bez započtení dotací

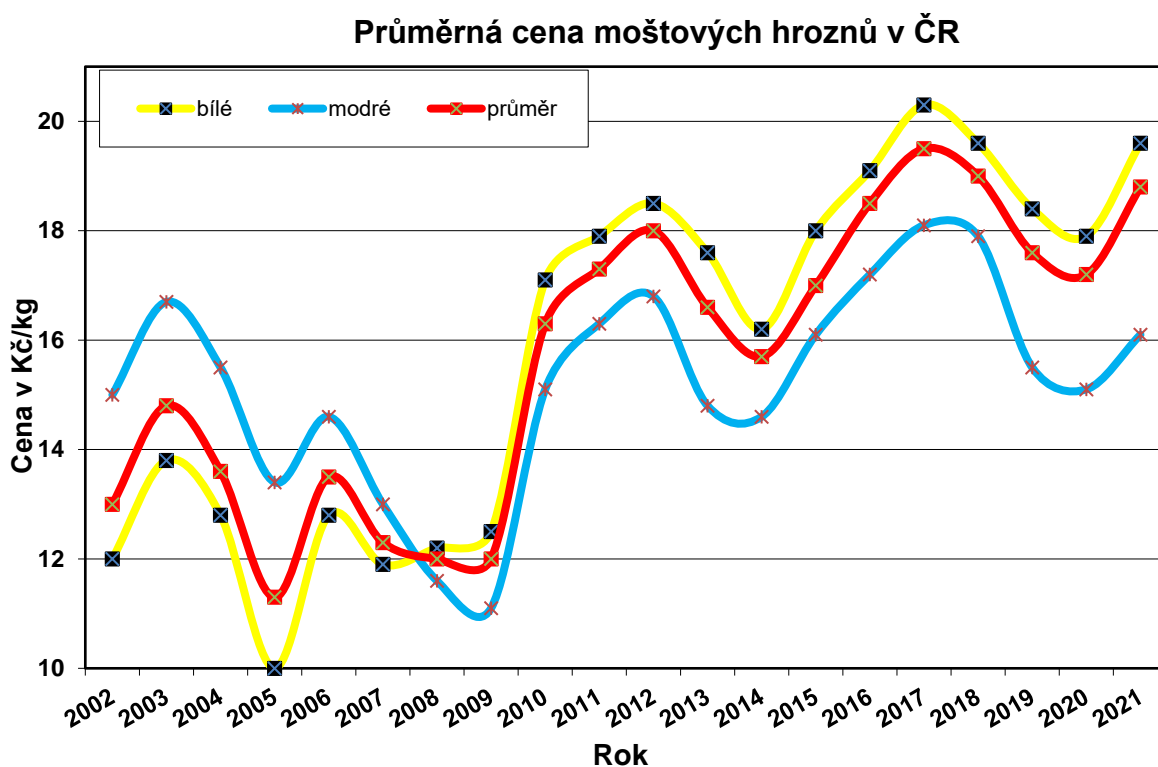
Od roku 1998 trvale narůstal podíl modrých hroznů na celkové sklizni až do roku 2007, kdy dosáhl 38 %. Od roku 2008 se pohyboval kolem 36 %. V roce 2016 dosáhl naposledy téměř 38 %, od té doby podíl modrých hroznů klesá, v roce 2021 to bylo už jenom 24 %. Podíl produkce červeného vína se od roku 2008 snižuje díky růžovému vínu, od roku 2018 byl již nižší, než v roce 1998 a nadále klesal až do roku 2021 (**Obrázek 6**). Podíl růžového vína dosáhl v roce 2017 historického maxima (10,9 %), od té doby se snižuje. V roce 2021 tvořilo růžové víno 5 % sklizně. Na trh tuzemským červeným vínem ze sklizně 2021 tak zbývá 19 % tuzemské sklizně všech hroznů, což je nižší podíl než před čtvrtstoletím, tj. před zvyšováním podílu výsadby modrých odrůd. Posledních 14 let jsou ale na trhu růžová vína.

Obr. 6: Vývoj podílu produkce bílého, červeného a růžového vína v ČR v posledních 24 letech

Průměrná cena hroznů měla po vstupu do EU a tím otevření trhu (2004) klesající trend, který se nejdříve skokem obrátil na růstový od roku 2010. Cena tak postupně vystoupala na úroveň, na jaké v historii koruny české (měny) předtím ještě nebyla a rostla do roku 2012. V letech 2013 a 2014 průměrné ceny hroznů zase klesaly. Od roku 2015 do roku 2017 se průměrná cena hroznů zvyšovala, v roce 2017 dosáhla opět historického maxima. Od té doby klesala do roku 2020. Z hlediska dlouhodobého trendu cen za posledních 20 let se průměrná cena hroznů zvýšila o 55 %, přičemž cena bílých odrůd o 72 % a modrých hroznů pouze o 15 %. Již 14 let po sobě jsou modré hrozny levnější než hrozny bílé (Obrázek 7).

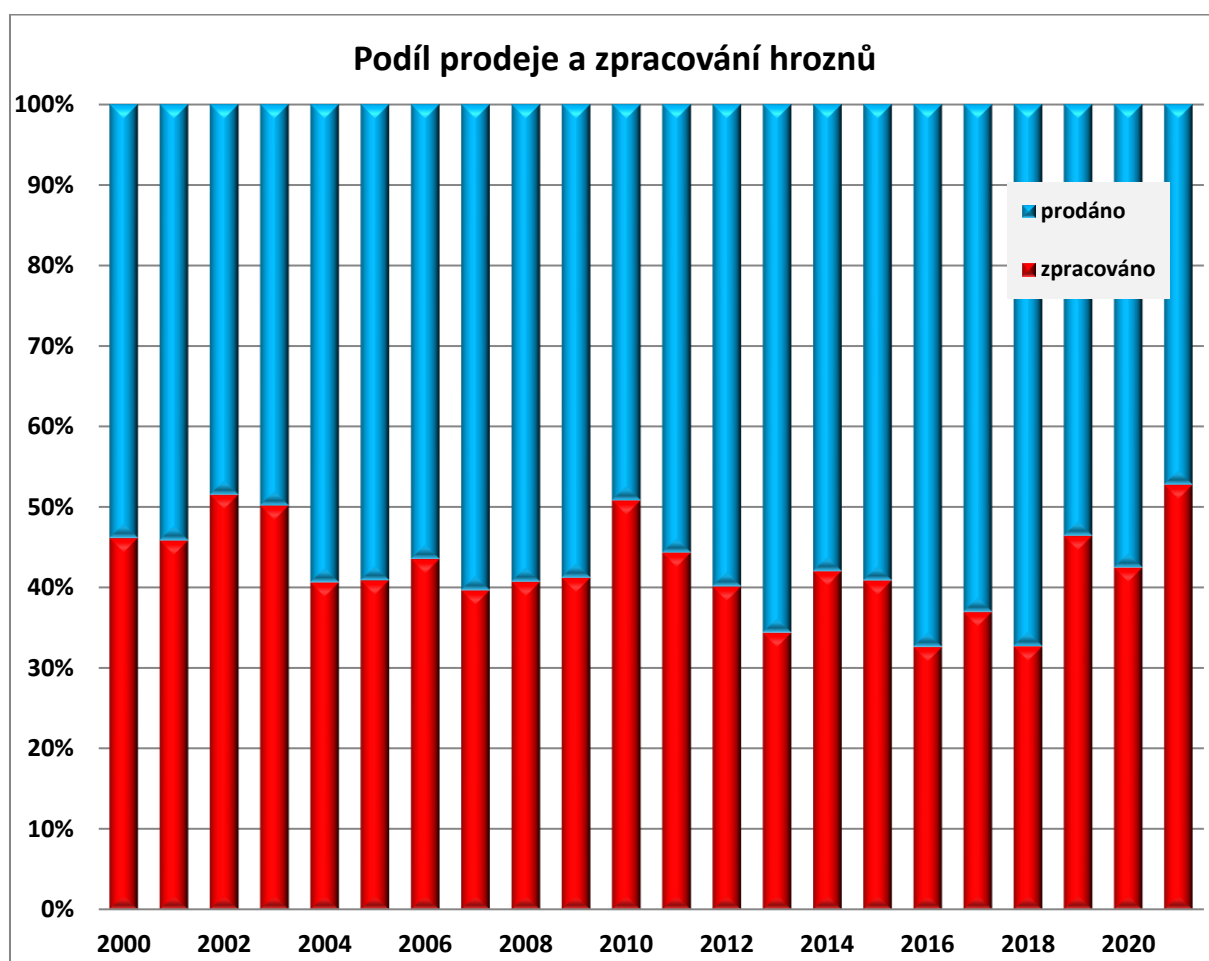
Obr. 7: Vývoj průměrné ceny bílých a modrých moštových hroznů v ČR v letech 2002 až 2021

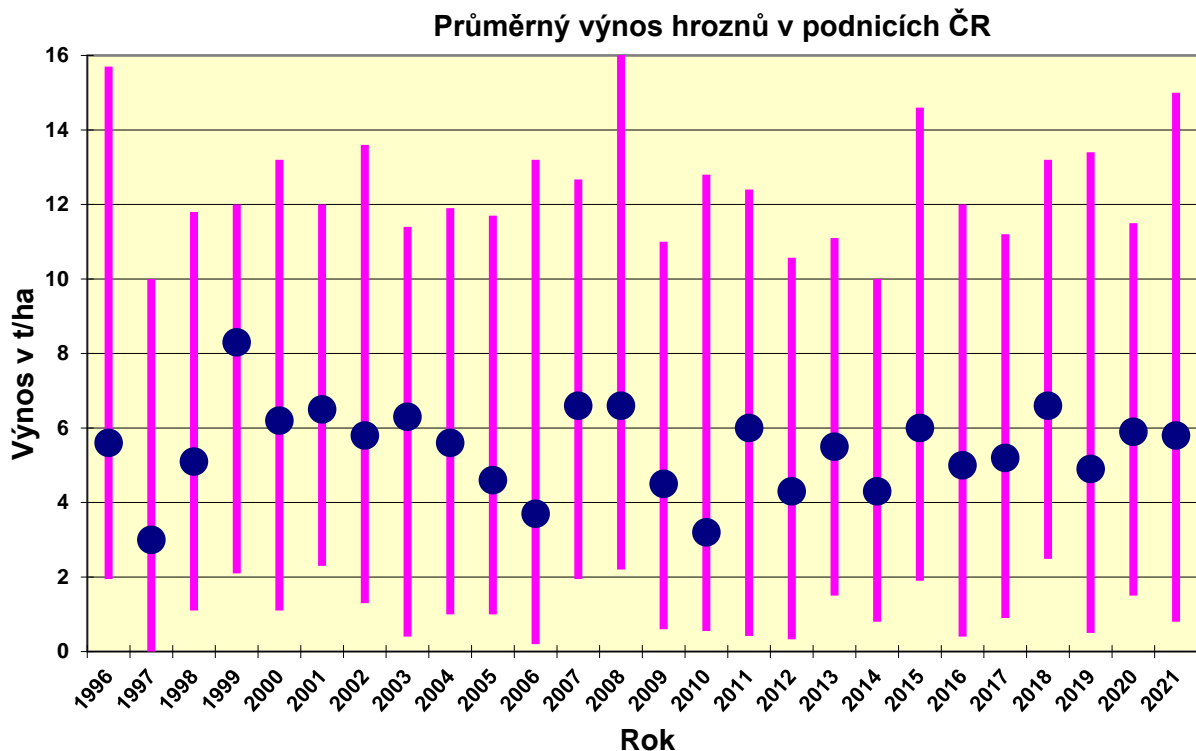
Od roku 2003 cena modrých hroznů vykazovala poměrně spolehlivě klesající trend, který byl narušen až rokem 2010, kdy se výrazně zvýšila cena všech hroznů. Od té doby rostla i cena modrých hroznů, avšak jen do roku 2012. V letech 2013 a 2014 se jejich cena snížila. V letech 2015 až 2017 se zvýšily ceny modrých i bílých hroznů. V letech 2018 až 2020 došlo opět k poklesu u obou kategorií. Cena bílých hroznů, která má na průměrnou cenu hroznů téměř třikrát větší vliv, značně kolísá, ale lze ji charakterizovat mírným poklesem po vstupu ČR do EU, od roku 2008 pak trvalým růstem do roku 2012 následovaným pádem cen v letech 2013 a 2014 a vzestupem v letech 2015 až 2017. Pak cena klesala. V roce 2021 se meziročně zvýšila o 1,70 Kč/kg. Oproti roku 2002 se v roce 2020 zvýšily ceny bílých hroznů o 7,60 Kč/kg a modrých hroznů pouze o 1,10 Kč/kg.

Z hlediska určení plochy vinic ČR v roce 2021 bylo 47 % plochy určeno k pěstování hroznů za účelem prodeje zpracovatelským podnikům. Vinice určené záměrně k produkci vína přímo pěstitelům tvořily v ČR asi 53 % plochy. V dlouhodobém trendu v tomto století se podíl hroznů zpracovaných přímo pěstitelům pohybuje, až na výjimky, mezi 40 a 50 % (**Obrázek 8**). Vyšší podíl prodeje hroznů kopíruje jejich vyšší ceny (roky 2013, 2016, 2017, 2018).

Obr. 8: Vývoj podílu hroznů určených ke zpracování v pěstitelském podniku a k prodeji

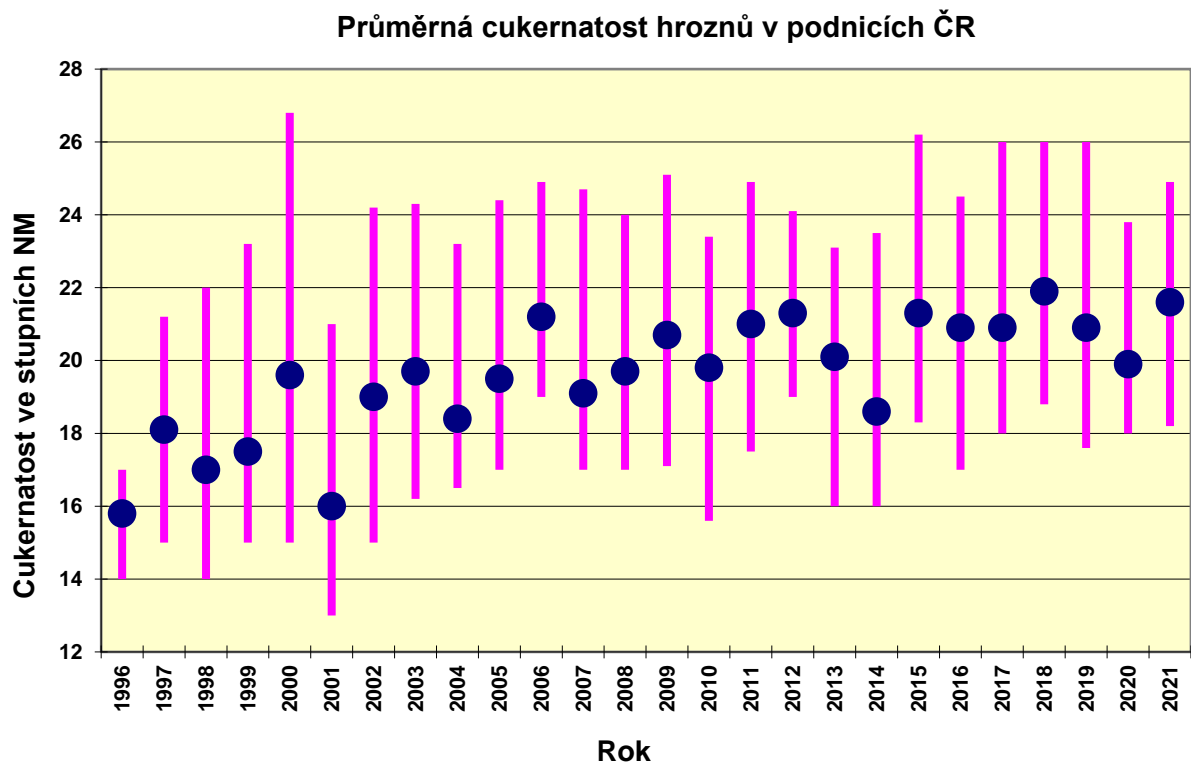

Obr. 9: Průměrný výnos hroznů v jednotlivých podnicích v letech 1996 až 2021

V grafu je uveden průměrný výnos za celou ČR v daném roce a nejnižší a nejvyšší průměrný výnos za podnik v rámci souboru sledovaných podniků. Je z toho patrné, že existují podniky, které i kdyby všichni okolo měli sklizeň ve výši několika kg/ha, oni budou sklízet v průměru 12 t/ha. Opačně rovněž, jsou podniky, které sklízí 2 t/ha v sebelepším ročníku.

Obr. 10: Průměrná cukernatost hroznů v jednotlivých podnicích v letech 1996 až 2021

Na obrázku je uvedena průměrná cukernatost za celou ČR v daném roce a nejnižší a nejvyšší průměrná cukernatost hroznů za jednotlivé podniky v rámci souboru sledovaných podniků. Je patrné, že od roku 2006 průměrná cukernatost naprostou většinou přesahuje 20 °NM, zatímco v letech 1996 až 2005 této průměrné

hodnoty nikdy dosaženo nebylo. Průměrná cukernatost za posledních deset let dosahuje 20,7 °NM, kdežto v období 1996 až 2005 to bylo jenom 18,1 °NM.

Již druhým rokem byla mimořádně ztížená situace v souvislosti s koronavirovou pandemií. Byly problémy s pracovní silou, a proto se SV ČR zaměřil opět i na zjišťování nasazení mechanizované sklizně. Z návratku vyplynulo, že přibližně 2/3 plochy vinic bylo v roce 2021 sklizeno pomocí strojů. Dotazované podniky vlastnily v roce 2020 celkem 21 sklízeců, v roce 2021 již 29 strojů. Z toho lze usuzovat, že se v ČR nyní nachází asi 100 sklízeců hroznů. Samozřejmě, že větší dotazované podniky mají své sklízecce. Z největších podniků vlastní tři z nich po třech sklízecích a jeden dva, ostatní po jednom. Více než jeden sklízeč vlastnily v roce 2021 podniky s plochou vinic nad 250 ha. Podniky, které sklízecce vlastní, měly v roce 2020 více než 10 ha vinic, v roce 2021 více než 4,5 ha. Všechny dotázané podniky s plochou nad 160 ha v roce 2020 vlastnily sklízecce, podniky s plochou kolem 100 ha většinou také měly vlastní sklízecce. V roce 2021 vlastnily sklízecce už všechny podniky s plochou vinic od 90 ha. Kombajn při sklizni v letech 2020 nevyužila pouze polovina sledovaných podniků. Se snižující se plochou vinic samozřejmě klesá četnost využívání sklízeců, v roce 2020 však byly nasazovány i v podnicích s plochou od dvou hektarů vinic výše, v roce 2021 již od 1 hektaru. Grafické znázornění stavu mechanizované sklizně v roce 2021 ukazuje **Obrázek 11**. Podíl plochy vinic mechanizovaně sklizené se blížil 70 %, tuto sklizeň využilo 60 % podniků (z podniků s plochou vinic nad 1 ha), 22 % podniků již má vlastní sklízecce a ze sledovaného souboru plánuje 13 % podniků zakoupení sklízecce v roce 2022. Jak je patrné, že po padesáti letech od uvedení do provozu prvního sklízecce v ČR se mechanizovaná sklizeň hroznů definitivně prosadila i u nás.

Obr. 11: Mechanizovaná sklizeň v roce 2021

